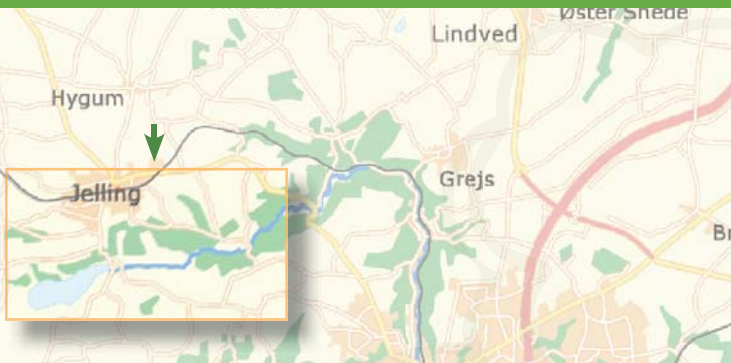

Øvre Grejs Ådal

Grejs Ådalen er en **tunneldal**, der løber parallelt med Vejle Ådal, og de forbindes gennem en nord/sydgående erosionsdal fra Grejs til Vejle. **Floder, gletschere og smeltevand** har formet landskabet, der regnes for et af de smukkeste i landet.

Kløfter, bløde bakker og lavninger beklædes af store skovpartier på nordsiden, og som kontrast hertil står sydsiden som et åbent agerlandskab, hvor dyrkede marker, overdrev og hegn tegner morænebakkernes bløde former.

Kilder og tilløb fra landbrugs landet, bl.a. Saksdal- og Lildfrost

Bæk leverer vandet til Fårup Sø og Grejs Å. Med en dybde på op til 11 meter er Fårup Sø en af egnens dybeste søer.

Grejs Å er, på det nedre løb mod Vejle, et af de reneste vandløb i landet, og har her et kraftigt fald. 15 **vandmøller** har i tidens løb udnyttet åens kraftige strøm, men i dag er kun Hopballe Mølle tilbage.

Stier og landskabspleje Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Vejle Kommune arbejder løbende med vedligeholdelse af stier, landskabspleje og forbedring af vandkvaliteten.

Udgivet af Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Vejle Kommune 2009

Blåbåndet pragtvandnymf, alm. langs åen

Flagspætte alm. i skoven, foto: Westy E.

Vandremuslingen giver føde til blishøns

Grejs Å's udløb fra Fårup Sø, foto: Frank Jønsbo

Naturen

De stejle skråninger med rislende bække og krystalklare kildevæld har skabt en ganske særlig natur med skovmoser, askevæld og ellesumpe. Vældområdernes kølige og iltrige kildebække er gode levesteder for små vandløbsdyr - bl.a. slørvinger, døgnfluer og vårfluer. Vældområderne har også en meget frodig og varieret plantevækst af bl.a. elfenbens-padderok og forskellige skovorkideer. På engene langs Grejs Å-systemet kan man endnu

enkelte steder se bestande af engblomme og maj-gøgeurt. Særlige fugle som bjergvipstjert, vandstær og isfugl yngler langs Grejs Å. Også odderen er tilbage i Ådalen, og i kærerne ved Grejs Å og i Ollerup findes den sjældne birkemus.

Jelling Skov er oprindeligt en gammel bonde-skov, hvor bønderne i Jelling hver havde sine lodder. Det stejle terræn og de mange væld har resulteret i, at skoven flere steder har fået lov at passe

sig selv. Det har givet en meget afvekslende skov, fra meget intensivt drevet skov til naturskov. Bøgen er det dominerende træ, og i skovbunden vokser bl.a. aks-rapunsel, stor frytle og lund-fredløs. Diger adskiller de enkelte skovparceller, og flere steder har gamle hulvejsspor skåret sig ned i skovbunden. Ravnene yngler i skoven og lader ofte sin klangfulde stemme høre.

Kildekalk og Frådsten

Flere steder har kilderne aflejet kildekalk. Kildekalk

dannes, når nedsivende regnvand opløser kalk i moræneaflejringerne. Hvor det kalkholdige grundvand senere vælder frem som kilder, udfældes kalken som kildekalk. Både i Jelling, Hvejsel og Kollerup kirker indgår kildekalk/frådsten i bygningsmaterialet, højst sandsynligt hentet fra kalklejer i Grejsdalen. I nyere tid har bønderne benyttet kildekalken til at forbedre jorden med. Fra omkring 1920 blev kalk transporteret på hestevogn fra kalkgrave langs Grejs Å og op til markerne i

Birkemus, foto: Westy Esbensen

Engblomme, foto: Torben Hvid

Hærdnet kildekalk kaldes frådsten

Sø ved Hestedamshoved - rester fra kalkgrav

Oversigt over vandremuligheder, og download af turfoldere på www.Okolariat.dk

Yderligere oplysninger kan fås ved :
Vejle Kommune: 76812467 og
Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet
75 88 31 99.

Fårup Sø

Jelling Skov - Rugballe Mose

Forsidefoto: Westy Esbensen

Bådebro og det gamle vikingeskib ved Fårup Sø

Jelling og omegn. Det blev til mange hundrede læs om året. I dag fremstår de gamle kalkgrave som små søer og sumpe med pilekrat.

Vandremuslingen

For stor tilførsel af næringsstoffer fra dambrug, spredt bebyggelse og dyrkede marker gav tidligere kraftige algeopblomstringer i Fårup Sø om sommeren. Det ændrede sig markant omkring år 2000, hvor vandremuslingen for alvor begyndte at indtage søen. Vandremuslingen filtrerer

søvandet meget effektivt og ernærer sig af søens alger. En enkelt musling kan filtrere og rense 1-2 liter søvand i døgnet. I år 2000 vurderede Vejle Amt, at der var 1,3 milliarder vandremuslinger i Fårup Sø. På få år steg vandets sigtdybde fra 1,4 m til 2,5 m. Vandet er nu så klart, at man kan bade i søen. Den massive invasion af vandremuslinger udkonkurrerer andre plante- og dyrearter, og levner ikke plads til et alsidigt dyre- og planteliv i søen. Vandremuslingen kom til Sjælland i

Grejs Å ved Skovdallund, foto: Westy Esbensen

slutningen af 1800 tallet, og Fårup Sø er en af de første jyske søer muslingen har spredt sig til.

Vådområde

I 2004 blev 2 km af den øvre Grejs Å genslynget. Herefter er de tilstødende engarealer blevet mere våde især efterår og vinter. De våde enge er med til at rense vandet fra oplandet for nitrat, og er på den måde med til at forbedre vandmiljøet.

Fårupgårds historie kan føres tilbage til 1400-tallet. Efter århundreders skiftende ejere og

slægter endte hovedgårdsjorden i 1911 som 26 husmandsbrug. Hovedgården er i dag ramme om Fårupgård Ungecenter – et sted med tilbud til unge med særlige behov.

6 Fårup Sø/Hopballe Mølle

Cykelrundtur i det bakkede landskab omkring Fårup Sø og den øvre Grejsdal (ikke afmærket). Starter ved en af P-pladserne ved østenden af Fårup Sø. Turen er ca. 20 km, og er tilrettelagt i et otte-tal, så man kan vælge at stå af midtvejs.

Vidste du at ?

Vandremuslingen teoretisk set kan filtrere alt vandet i Fårup Sø på bare to dage. Muslingen, der stammer fra egnene omkring Sortehavet og kom til Sjælland i slutningen af 1800 tallet, er nu også set i mindre bestande i søer omkring Gudenå-systemet. Det anslås, at der er 1, 3 milliarder muslinger i Fårup Sø. Vandremuslingen er en invasiv art, der udkonkurrerer andre muslingearter og ødelægger undervandsplanterne.

Lyse musvåger holder til i området

Vandremusling, foto: Westy Esbensen

Ture i området

Der er 5 afmærkede vandre-
ture og 2 cykelture rundt i
området. De fleste arealer er
privatejede og bruges til land-
eller skovbrug. Her gælder
naturbeskyttelseslovens
almindelige regler for færdsel.

Du må:

- cykle og gå på veje og stier
i det **åbne land** • cykle og gå
på veje og stier i **privat skov**
fra kl. 6 til solnedgang • gå
uden for stierne og færdes om
natten i **offentlig skov**
- Hunde skal føres i snor

Vis hensyn både over for
naturen og den næste gæst!

Udsigt over Grejs Ådal ved efterårstide

Udsigter fra Ollerup

Vær opmærksom på, at dele
af skoven kan være midlerti-
dig lukket i forbindelse med
jagt. Dette annonceres ved
skiltning.

Faciliteter

Der er offentlig adgang til den
østlige ende af Fårup Sø. Her
er en kiosk, der udlejer vand-
cykler og robåde (man må
ikke sætte egen båd i søen).
Fra denne ende af søen må
man **fiske**, når blot man har
det statslige fisketegn.
Her er også parkeringspladser
med **toilet, borde og bænke**.

Engkabbeleje, foto: Westy Esbensen

I Fårup Skov på nordsiden af
søen, fører en sti ud til søen
med en bro og en udsigts-
platform. Midt i Jelling Skov
ligger friluftsgården Abraham-
sens Gård med parkering,
borde/bænke, toilet og åbent
madpakkested. Hærvejsvan-
dreruten krydser ådalen ved
østenden af Fårup Sø, tilsva-
rende de regionale cykelruter
nr. 34 og 35.

① **Sti fra Jelling**, 1,8 km.

① **Rundt om Fårup Sø**
7,7 km tur. Den gule sti i sø

Passage på ny gul sti

Den genslynkede å giver våde eng

ens vestlige ende er anlagt i
2007 ved hjælp af frivillige af-
taler med lodsejerne. På turen
passeres flotte udsigtspunkter
og varieret natur. Stien er
ubefæstet på flere stræk og er
derfor kun for vandrere. I våde
perioder anbefales solidt fod-
tøj, evt. gummistøvler. Stien
åbner mulighed for at gå hele
vejen rundt om Fårup Sø.

② **Fårupgård - Fårup Sø**
2,5 km tur (hver vej) langs
nordsiden af Fårup Sø med
mulighed for mindre rundture
omkring Fårupgård. Flere

Elfenbenspadderok, foto: Westy Esbensen

Øvre Grejs Å genslynget i 2004

steder åbner landskabet for
udsigt over søen, hvor man
ofte vil kunne se toppet lap-
pedykker og gravand.

③ **Rugballe Mose**

3,5 km tur i området hvor
Grejs Å er genslynget. En
trampesti fører ud over
engene, og går gennem folde
med får og kreaturer. Turen
går forbi skovbryn, mose,
eng og mange fine udsigter
over ådalen. Nattergal og
græshoppesanger kan høres i
forsommeren. Undervejs pas-
seres nogle af de gamle kil-

Stien ved den vestlige ende af Fårup Sø

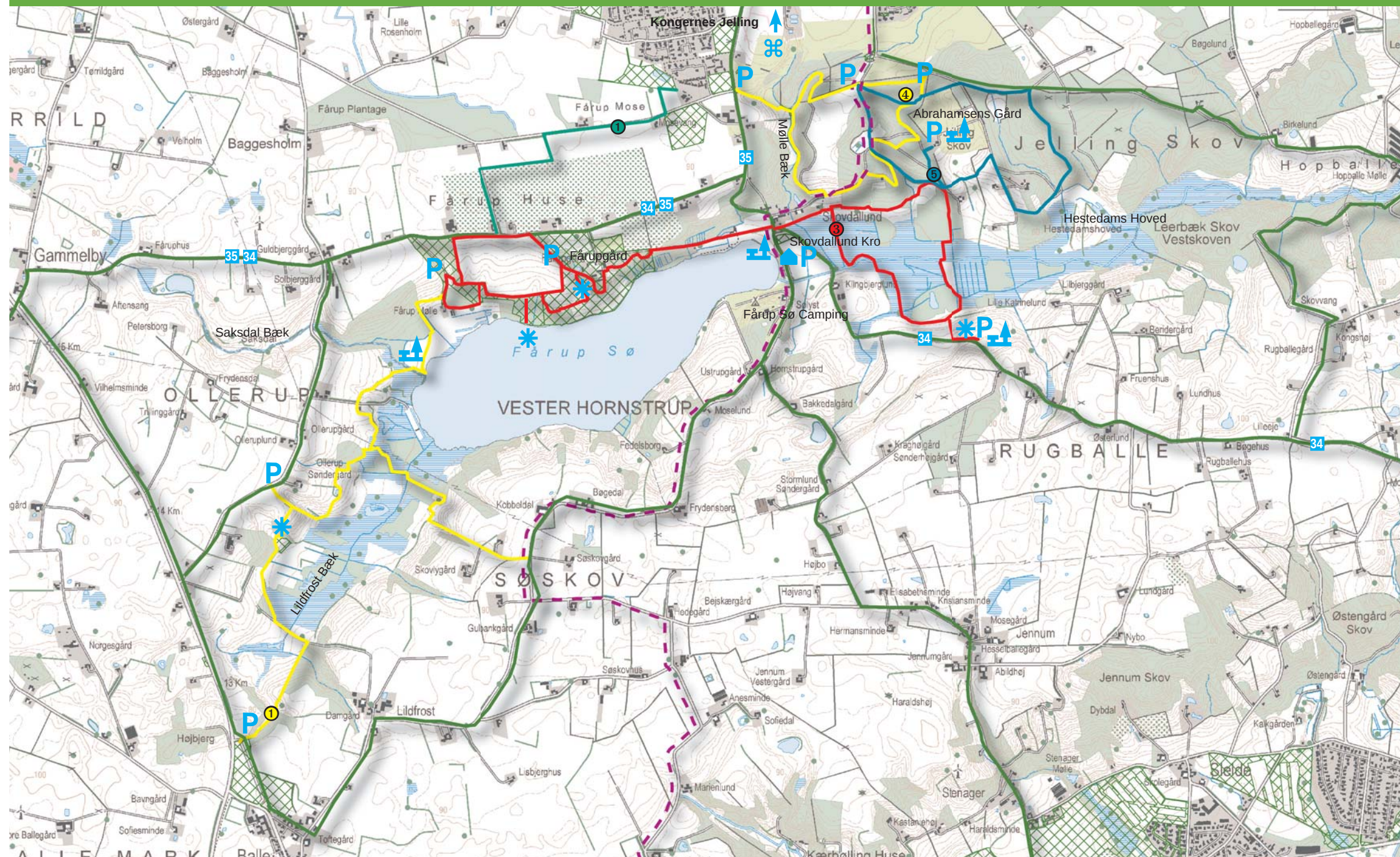
Før genslynkningen 2004

dekalkgrave. I våde perioder
er støvler nødvendigt. Tram-
pestien er ikke farbar for bar-
nevogne og gangbesværede.

④ **Jelling Skov**

3 km fodtur langs åløb og
dalslugter. Stien går gennem
bøge højskov og følger den
snoede og rislende Møllebæk.

⑤ **Jelling Skov - Heste-
damshoved**. 4 km fodtur. Ter-
rænet er ret kuperet, og ved
Hestedamshoved er en meget
stejl stigning, som kan være
svær at forcere for barnevog-
ne og for gangbesværede.

Signaturforklaring 3435 Regionale cykelruter — Andre cykelture — Hærvejen — Afmærkede ture Offentligt areal * Udsigt P Parkering Bord og bæk Kiosk